

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 10/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä marraskuuta lähettäessään hallituksen esityksen laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/1999 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Helena Ikonen, valtiovarainministeriö

- erityisasiantuntija Marja Wallin, oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- ylitarkastaja Markku Mertala, Verohallitus
- johtava lakimies Taisto Ahvenainen ja erityisasiantuntija Hannele Taatila, Suomen Kuntaliitto
- lakiasiaintojohtaja Vesa Korpela, Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Lisäksi korkein hallinto-oikeus, Väestörekisterikeskus, Sanomalehtien Liitto ry ja Suomen Journalistiliitto ry ovat antaneet valiokunnalle kirjalliset lausunnot.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta. Laila korvattaisiin eri verolakeihin sisältyvät julkisuutta ja salassapitoa sekä tietojen antamista koskevat säännökset. Verotuksen julkiset tiedot ehdotetaan säilytettäväksi edelleen käytännössä nykyisessä laajuudessaan julkisina. Yleisöjulkisuutta lisäisivät muun muassa yleishyödyllisille yhteisöille myönnettyjä veronhuojennuksia koskeva ehdotus sekä ehdotus tilinpäätöstietojen julkisuudesta. Viranomaisten mahdollisuutta

saada salassa pidettäviä tietoja ehdotetaan jonkin verran laajennettavaksi.

Lakia sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja henkilötietolain rinnalla. Uudessa laissa on otettu huomioon perusoikeusuudistukseen, edellä mainittuihin lakeihin ja henkilötietojen suojaa koskevaan direktiiviin sisältyvät periaatteet samoin kuin eräät muut kansainväliset velvoitteet.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolakia, kiinteistöverolakia, rakennusverolakia ja korkotulon lähdeverosta annettua lakia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta. Hallituksen esitykseen on koottu eri verolakeihin nykyisin sisältyvät verotustietojen julkisuutta, salassapitoa ja tietojen luovuttamista koskevat säännökset. Hallituksen esitys täydentää uudistettua yleistä julkisuuslainsäädäntöä ja henkilötietolainsäädäntöä.

Valiokunta on toimialansa huomioon ottaen arvioinut esillä olevaa erityislainsäädäntöä henkilötietolain (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) näkökulmasta. Eduskunta on yleiseen julkisuuslainsäädäntöön liittyvän hallintovaliokunnan mietinnön (HaVM 31/1998 vp) mukaisesti edellyttänyt hallituksen huolehtivan siitä, että kunkin verovelvollisen säännönmukaista verotusta koskevat tiedot verotettavasta tulosta ja varallisuudesta sekä muun muassa maksuunpannuista valtion-, kunnallis- ja kirkollisveroista ovat julkisia tietoja myös vastaisuudessa.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset sisältävät tarpeellisia yleislainsäädäntöä täydentäviä säännöksiä. Nyt käsillä oleva hallituksen esitys vastaa muutoinkin yleisesti ottaen niitä tarpeita, joita verotustietojen julkisuutta, veroviranomaisten tietojensaantia sekä muiden verotustietojen saatavuutta koskevien säännösten yhtenäistämiseksi ja keskittämiseksi yhteen lakiin, on asetettava. Valiokunta puoltaa tarkastelemastaan näkökulmasta hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä valiokunnan jäljempänä esittämien muutoksin ja kannanotoin.

Eräitä yksityiskohtaisia huomautuksia

Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta.

4 §. Salassa pidettävät verotustiedot. Ehdotetun verotustietojen julkisuutta koskevan lain 4 §:n 2 momentista ei valiokunnan käsityksen mukaan riittävän hyvin ilmene se, että verotustietolain säännökset salassapidettävien tietojen luovuttamisesta ovat julkisuuslakia ja muuta lainsäädäntöä täydentäviä. Tämän vuoksi valiokunta esittää, että säännös muutettaisiin muotoon: "Verohallinto voi *sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään*, käsitellä ja antaa tietoja salassapidettävästä verotusasiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä siten kuin tässä laissa säädetään."

9 §. Ennakkoperintärekisterin ja arvonlisäverovelvollisten rekisterin julkiset tiedot. Esityksen 9 §:n 2 momentin mukaan Verohallitus voi antaa yksilöidystä pyynnöstä 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Valiokunta esittää henkilötietojen suojaan liittyen rekisterin käyttötarkoitukseen perustuvaa täsmennystä momenttiin seuraavasti: "Verohallinto voi antaa 1 momentissa tarkoitettut tiedot *käytettäväksi ennakkoperintälain 25 §:n mukaiseen tarkoitukseen* yksilöityä rekisteröityä koskevasta pyynnöstä."

Säännösehdotuksen 3 momentin mukaan verohallinto voi julkaista tiedon ennakkoperintärekisteristä poistetun verovelvollisen toiminimestä, liike- ja yhteisötunnuksesta sekä tiedon merkinnän poistamisen ajankohdasta samoin kuin nimestä ja kotiosoitteesta. Julkaistavat tiedot ovat muutoin samat kuin Verohallituksen ennakkoperintärekisteristä poistettujen julkaisemisesta antaman päätöksen 3 §:ssä, jossa asiasta aiemmin on säädetty, mutta lähiosoitteen tilalla on

sana kotiosoite. Valiokunta esittää teknisluonteista täsmennystä siten, että 9 §:n 2 momentissa kotiosoite korvataan sanalla lähiosoite.

14 §. Tietojen antaminen kunnalle. Lakiehdotuksen 14 §:n kohdalla valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kunnat saavat sekä lakisäästeisten tehtäviensä hoitamisessa että veronsaajana tarvitsemansa tiedot verovelvollisista.

Kunnat saisivat veronsaajina lakiehdotuksen 5 §:ssä tarkoitetut tiedot. Nämä tiedot eivät ole valiokunnan käsityksen mukaan riittäviä kunnan tehtävien hoitamiseksi veronsaajana. Tiedot eivät sisältäisi esimerkiksi yhteisöjen osalta tietoa veron määrästä ilman yhtiöveron hyvitystä. Verontilityslain 13 §:n mukaan yksittäisen kunnan yhteisöveron jako-osuuden laskennassa käytetään yhteisölle maksuunpantua yhteisöveroa vähennettynä yhtiöveron hyvityksestä annetussa laissa tarkoitetuilla osingonsaajan hyväksi luetuilla yhtiöveron hyvityksillä. Sillä, onko kunnan käytettävissä oleva tieto yhtiöveron määrästä ilman hyvitystä tai hyvityksen kanssa, saattaa olla huomattava merkitys kunnan kannalta.

22 §. Päätösten julkaiseminen. Ehdotetun verotustietojen julkisuutta koskevan lain 22 §:ssä säädettäisiin päätösten julkaisemisesta. Valiokunnan käsityksen mukaan säännös on tarpeeton, koska viranomaiset voivat ilman eri säännöstäkin jo julkisuuslain 10 §:n nojalla antaa tietoja asiakirjasta, josta on poistettu tiedon kohdetta koskevat tunnistetiedot.

23 §. Neuvottelusalaisuus. Ehdotetun 1. lakiehdotuksen 23 § vaikuttaa ongelmalliselta. Viranomaisen salassapitovelvollisuus ulottuu myös niihin, jotka osallistuvat keskusverolautakunnassa tai verotuksen oikaisulautakunnassa asioiden käsittelyyn. Salassapitoperusteet määräytyvät julkisuuslain ja käsiteltävänä olevan verotustietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevan lain nojalla. Viranomaisen palveluksessa oleva on julkisuuslain 23 §:n mukaan vaitiolo-

velvollinen siitäkin, mikä asiakirjaan merkittynä olisi salassapidettävä. Siten ehdotetun laajuiselle salassapitosäännökselle — "velvollinen pitämään salassa....ilmaistu" — ei näyttäisi olevan perusteita, vaan se olisi omiaan ulottamaan salassapidon laajemmalle, kuin välttämättömistä syistä on tarpeen (hallitusmuodon 10 §:n 2 momentti).

Lisäksi voidaan todeta, että käsitettä "neuvottelusalaisuus" käytetään kuvaamaan tuomioistuinten sisäisten keskustelujen salassapitoa oikeudenkäyntimenettelyssä, joten se ei näyttäisi soveltuvan hyvin nyt esillä oleviin tilanteisiin.

Muut kannanotot

Hallituksen esityksessä ei ole säännöksiä tietojen antamisen maksullisuudesta. Maksullisuus määräytyisi siten valtion maksuperustelulain (150/1992) ja sen nojalla annettujen määräysten perusteella. Valiokunnan käsityksen mukaan kuntien tulisi saada verohallinnon kunnille antamat tiedot ilmaiseksi, koska kunnat jo maksavat verotuskustannusten muodossa osuutensa verohallinnon menoista.

Valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että hallitus antaa esityksensä eduskunnalle sillä tavoin hyvissä ajoin, että eduskunnalla on myös tosiasialliset mahdollisuudet käsitellä viereillä olevat eri lakiehdotukset niihin asianmukaisesti perehtyen. Esimerkiksi esillä oleva esitys liittyy julkisuus- ja salassapitosäännösten sekä henkilötietolainsäädännön muodostamaan tärkeään kokonaisuuteen. Valiokunta onkin joutunut antamaan lausuntonsa — uudistettavan lainsäädännön nopean voimaantulon tarpeesta johtuen — paljolti valiokunnalle esitetyn selvityksen pohjalta voimatta sitä kuitenkaan kaikilta osin riittävästi arvioida.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

HaVL 10/1999 vp — HE 149/1999 vp

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Kirsi Ojansuu /vihr
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Aulis Ranta-Muotio /kesk
jäs.	Rainer Erlund /erl	Pekka Ravi /kok
	Rakel Hiltunen /sd	Arto Seppälä /sd
	Esko Kurvinen /kok	Kari Urpilainen /sd
	Paula Lehtomäki /kesk	vjäs. Valto Koski /sd.
	Hannes Manninen /kesk	